

ВІДГУК
офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
дійсного члена (академіка) НАПН України
НИЧКАЛО Неллі Григорівни
на дисертацію та автореферат КІЛЬДЕРОВА Дмитра Едуардовича
«Теоретичні і методичні засади забезпечення якості підготовки майбутніх
учителів технологій на основі інтегрованого навчання»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження, здійсненого Д.Е. Кільдеровим, зумовлена зрослими проблемами інформаційно-технологічного суспільства у підготовці дітей і молоді до самостійної трудової діяльності, в процесі якої відбувається самореалізація особистості, її саморозвиток впродовж життя, відкриваються таланти, реалізуються визначені життєві цілі. Формування ключових компетентностей для навчання впродовж життя – це надзвичайно важливе і перспективне завдання, визначене Європейською Комісією. Воно стосується передусім вчительства, від якого залежить інтелектуальний, соціально-культурний і економічний потенціал кожної держави й, безумовно, України.

Йдеться про такі компетентності: грамотність (Literacy competence); Мовна компетентність (Languages competence); гатематична компетентність та компетентність у науках, технологіях та інженерії (Mathematical competence and competence in science, technology and engineering); цифрова компетентність (Digital competence); особиста, соціальна та навчальна компетентність (Personal, social and learning competence); громадянська компетентність (Civic competence); підприємницька компетентність (Entrepreneurship competence); компетентність культурної обізнаності та самовираження (Cultural awareness and expression competence). Сукупність цих компетентностей потребує випереджувального підходу в професійній підготовці вчителів технологій, діяльність яких має спрямовуватися на вирішення сучасних і передбачуваних викликів у сфері освіти й економіки, вихованні громадянина, патріота України.

Учитель технологій – це особлива фігура серед різних категорій педагогічних працівників. Поряд з професійними компетентностями, визначеними нормативними документами Міністерства освіти і науки України, він покликаний пробуджувати і розвивати у кожної дитини її здібності, таланти, любов до праці й пізнання світу. Саме вчитель технологій впливає на розвиток в учнів практичного інтелекту (за В.П. Тименком), через який відкривається широка палітра реальних можливостей у самостійній трудовій діяльності.

Підготовка такого вчителя потребує випереджувального, міждисциплінарного підходів, теоретичного обґрунтування прогностичних положень нової дидактики професійної освіти (С.Я. Батишевим, Т.В. Новацьким, З. Вятровським, Д.О. Тхоржевським та ін.).

У контексті нетрадиційного сучасного бачення місії і ролі вчителя технологій у підготовці учнівської молоді до самостійної професійної

діяльності тема дослідження Д.Е. Кільдерова є актуальною. До цього додамо, що її актуальність посилюється також необхідністю реалізації Концепції нової української школи, затвердженої Кабінетом Міністрів України (від 14 грудня 2016 р. № 988-р).

Дисертант методологічно грамотно формулює суперечності між: вимогами сучасного суспільства до формування особистості, яка здатна активно включатись у продуктивну діяльність, і недостатньою кількістю професійно підготовлених учителів технологій, здатних ефективно реалізувати цю мету в закладі загальної середньої освіти; вимогами, що висувуються Національною рамкою кваліфікацій, та застарілою системою підготовки вчителів технологій; традиційною системою підготовки майбутніх педагогів і необхідністю запровадження новітніх технологій навчання з урахуванням процесів інтеграції науково-практичних галузей економіки. Доречно зазначити, що Д.Е. Кільдеров звертається до аналізу різних граней суперечностей (об'єктивних і суб'єктивних), умовно поєднує їх в групи й педагогічно конкретизує (с. 47 дисертації). Дисертаційне дослідження спрямовується на усунення цих суперечностей, що надає йому актуальності та практичного спрямування.

Аналіз змісту дисертації. Заслугує позитивної оцінки ґрунтовний і водночас об'єктивний аналіз наукових праць вітчизняних та іноземних учених, опублікованих в різні часи, із проблеми забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання. Критичний аналіз літературних джерел уможливив виявлення деяких розбіжностей у поглядах дослідників на цю проблему, що зумовило потребу її додаткового поглибленого вивчення. Це дозволило Д.Е. Кільдерову обґрунтувати власну думку щодо професійної підготовки майбутніх учителів технологій. В його основу покладено дидактичне положення щодо інтегрування змісту навчання.

Дисертантом обрано сукупність взаємопов'язаних дослідницьких методів, що повною мірою відповідають предмету та об'єкту дослідження. Методологічно й дидактично обґрунтований вибір дослідницьких методів забезпечив вірогідність одержаних наукових результатів.

Структура дисертації є логічно обґрунтованою й цілісною. Вона охоплює п'ять розділів: Розділ 1. Методологічні основи професійної підготовки вчителя технологій; Розділ 2. Теоретичні засади забезпечення якості підготовки студентів на основі інтегрованого навчання; Розділ 3. Конструювання педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання; Розділ 4. Методика реалізації інтеграції навчальних дисциплін; Розділ 5. Експериментальна перевірка ефективності підготовки майбутнього вчителя технологій на основі інтегрованого навчання. У розділах докладно відображено творчий задум автора, основні концептуальні підходи, методологію й методику наукового пошуку, його поняттєво-термінологічний апарат, сукупність взаємопов'язаних дослідницьких методів, проміжні й кінцеві результати наукового пошуку. Чітко сформульовано висновки до кожного розділу і загальні висновки.

Вважаємо за доцільне наголосити на належному філософсько-педагогічному обґрунтуванні концепції дослідження. Науковий пошук здійснювався Д.Е. Кільдеровим на методологічному, теоретичному, методичному та практичному рівнях. Такий підхід дозволив розкрити сутність дослідницьких етапів й сприяє реалізації провідної ідеї наукового пошуку – забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання.

На *методологічному рівні* розкрито взаємозв'язок різних підходів загальнонаукової і конкретнонаукової методології, на основі яких стало можливим підвищення якості підготовки майбутніх учителів технологій на засадах інтегрованого навчання (системного, акмеологічного, синергетичного, компетентнісного, діяльнісного, інтегративного).

На *теоретичному рівні* визначено систему психолого-педагогічних ідей, основних понять, дефініцій, що розкривають сутність і структуру інтегрованого навчання, сприяє обґрунтуванню педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання. Професійна підготовка майбутніх учителів технологій ґрунтується на положеннях теорії особистості; закономірностях дослідження сутності та змісту професійної підготовки як цілісного явища; загальнодидактичних принципах (науковості; зв'язку теорії з практикою; систематичності та послідовності в процесі навчання; наочності; свідомості і активності; виховного характеру навчання; доступності і посиленості; урахування вікових та індивідуальних особливостей; міцності оволодіння знаннями, уміннями і навичками), а також на специфічних принципах.

На *методичному рівні* – на основі багатолітніх наукових пошуків розроблено авторську методику забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання. Тут особливу увагу привертає поетапне формування професійно-педагогічних знань, умінь й особистісних якостей на основі використання інноваційних методів і форм навчання та набуття здатності професійно діяти.

На *практичному рівні* здійснено експериментальну перевірку педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання. Тут важливим є виокремлення чотирьох етапів: перший – формування контрольних та експериментальних груп і виявлення реального стану професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій; другий – здійснення цілеспрямованого впливу на експериментальні групи; третій – аналіз результатів експериментальної перевірки впровадження запропонованих методик і підходів; четвертий – опрацювання прогностичних рекомендацій щодо реалізації педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання. Кожен із цих етапів має певні особливості і є результативним. Це підтверджується багатьма працями Д.Е. Кільдерова, опублікованими в різні роки за проміжними і кінцевими результатами дослідження.

Основні концептуальні положення враховувалися дослідником в **загальній гіпотезі**. Вона полягає в тому, що якість підготовки майбутніх учителів технологій підвищиться, якщо розробити та впровадити педагогічну систему (що охоплює сукупність взаємопов'язаних компонентів: методологічного, змістового, методичного, суб'єктного, оцінно-результативного) розвитку їхніх компетентностей на основі інтегрованого навчання.

Загальну гіпотезу конкретизовано в часткових: забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання є можливим і залишається стабільно високим за таких умов:

- розроблення концепції професійної підготовки вчителя технологій;
- обґрунтування та впровадження організаційно-педагогічної моделі забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання;
- удосконалення методики забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання.

Дисертант переконливо доводить, що оновлення змісту технологічної освіти на основі інтегрованого навчання зумовлюється не тільки реформуванням системи загальної та вищої освіти відповідно до зрослих сучасних вимог. Цьому процесу притаманні загальноосвітні тенденції розвитку освіти. Як відомо, в умовах динамічних й навіть «революційних» темпів оновлення знань, техніки і технологій, форм організації праці, швидкість таких змін випереджує зміну поколінь виробничого персоналу. Це зумовило необхідність постійного оновлення змісту, його професійної спрямованості й процесу «педагогічної дії» (за І.А. Зязюном). Зрозуміло, що цей стрімкий процес актуалізує необхідність зміни парадигми технологічної освіти. Її завершальним і найважливішим етапом, на думку Д.Е. Кільдерова, є забезпечення високоякісної підготовки майбутніх учителів технологій, здатних комплексно підходити до вирішення психолого-педагогічних питань у системі загальної середньої й професійної (професійно-технічної) освіти.

Д.Е. Кільдеровим виокремлено чотири основні проблеми, на реалізацію яких спрямовується модернізація освіти в контексті забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання: підвищення якості підготовки вчителя на основі формування в студентів таких властивостей знань, як повнота, глибина, оперативність, гнучкість, конкретність, узагальненість, згорнутість, розгорнення, систематичність, системність, усвідомленість, міцність; здійснення підготовки майбутніх учителів у процесі творчої реалізації нових освітніх програм, розроблених на основі інтегрування змісту навчальних дисциплін; використання нових методичних прийомів в їх викладанні відповідно до освітньо-професійної програми підготовки майбутніх учителів технологій.

Наше досить детальне ознайомлення із змістом дисертації, монографії та авторського навчально-методичного комплексу, дало змогу дійти висновку, що ці важливі положення не залишилися на теоретично виваженому декларативному рівні. Кожне з них методологічно й дидактично обґрунтовано,

втілено в конкретному науковому й науково-методичному продукті, який експериментально перевірено і доопрацьовано з урахуванням результатів експерименту й впроваджено в практику.

Привертає увагу й те, що дослідником виявлено досить серйозні розбіжності в підходах до аналізу поняття якості, його семантичного змісту. Адже це залежить від сфери практичного застосування й відповідно наповнюється оновленим змістом. Тут Д.Е. Кільдеровим враховано те, що в соціальних і педагогічних науках є три основні підходи до визначення змістової сторони поняття якості підготовки: здатність відповідати вимогам змісту нормативних документів (державного освітнього стандарту, програм, навчального плану); показник рівня знань, умінь, навичок, що відображаються в узагальнених оцінках результату навчання; відповідність продуктів навчання очікуванням кожної окремої особистості та суспільства в цілому.

Дослідником доведено, що якість підготовки майбутніх учителів технологій є категорією, що визначає стан і результативність освітнього процесу у вищій школі, його відповідність вимогам освітнього стандарту, спрямованого на формування в студентів компетентностей відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій.

На нашу думку, заслуговує позитивної оцінки положення про те, що модернізація підготовки майбутніх учителів технологій неможлива без інтегрування змісту навчання. Безумовно, це потребує творчого використання ідей, теоретичних положень і принципів та, творче використання яких уможливорює побудову теорії й вдосконалення практики підготовки вчителів різних спеціалізацій та профілів для роботи в системі загальної середньої й професійної (професійно-технічної) освіти. Можна погодитися із методологічно обґрунтованими специфічними принципами забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого підходу: особистісної й професійної спрямованості змісту; наукової цілісності навчальних дисциплін; комплексності і взаємозумовленості; єдності змістової та процесуальної сторін інтегрованих навчальних дисциплін.

Підкреслимо наукове й практичне значення авторської педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій в процесі інтегрованого навчання, що є сукупністю взаємопов'язаних впливів для створення цілеспрямованого й організованого професійно-педагогічного впливу на розвиток компетентностей студента (с. 187-240).

Підтримуємо також запропоновані напрями вдосконалення методики професійної підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання: переорієнтація освітнього процесу з формування знань та умінь на формування професійної компетентності вчителя технологій (технологічної, інформаційної, профорієнтаційної компетентності та компетентності в галузі педагогічного проектування); використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання та викладання (підготовка майбутніх учителів до дистанційного навчання та підвищення кваліфікації); удосконалення методичної підготовки майбутнього вчителя технологій шляхом залучення до практико-орієнтованої діяльності.

Інтегрування змісту навчальних дисциплін забезпечує професійно спрямовану предметно-практичну діяльність, в процесі якої використовуються матеріальні засоби навчання, а також зміст понять і закономірностей наукової картини світу, котрі при цьому кваліфіковано розкриваються.

За результатами проведеного дослідження здобувачем сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, що заслуговують позитивної оцінки, зокрема:

- удосконалити зміст Державних стандартів вищої освіти України з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології) з урахуванням важливої ролі забезпечення якості підготовки майбутнього вчителя технологій на основі інтегрованого навчання;

- модернізувати навчальні плани підготовки бакалаврів технологічної освіти шляхом оптимізації переліку дисциплін та вдосконалення їх змісту, що забезпечують найбільші потенційні можливості для досягнення високої якості підготовки студентів на основі інтегрованого навчання з урахуванням прогресивних ідей національного, європейського і світового досвіду;

- запровадити моніторинг готовності майбутніх учителів технологій на всіх курсах із метою контролю й коригування знань та вмінь, поведінкових якостей, особистісних характеристик, мотиваційних чинників і здібностей, що впливають на обґрунтування засад забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій;

- розробити програму підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти відповідно до теоретичних і дидактичних положень, покладених в основу наукових пошуків.

У п'ятому розділі дисертації викладено детальний опис результатів дослідження. Розрахунки проведено грамотно, доведено вірогідність отриманих результатів.

Дослідження Д.Е. Кільдерова має незаперечну **наукову новизну**. До найважливіших наукових результатів віднесено: вперше розроблену авторську концепцію забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (система теоретико-методологічних і науково-методичних ідей, положень і принципів інтегрованого навчання, норм і правил професійно-педагогічної підготовки, які ґрунтуються на системному, акмеологічному, синергетичному, компетентнісному, діяльнісному та інтегративному підходах). Наголосимо, що це є основою педагогічної системи забезпечення якості підготовки студентів.

Дослідником створено та експериментально перевірено педагогічну систему забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання, що охоплює сукупність взаємопов'язаних компонентів – методологічного (методологічні підходи: системний, синергетичний, акмеологічний, компетентнісний, діяльнісний, інтегративний; принципи особистісної спрямованості змісту, наукової цілісності навчальних дисциплін, комплексності, взаємозумовленості, єдності змістової та процесуальної сторін інтегрованих навчальних дисциплін); змістового (визначення і терміни з професійно-педагогічної підготовки; знання сучасного стану та актуальних проблем забезпечення її якості; знання правил, норм

професійної і педагогічної підготовки; знання про процеси комунікації та суб'єкт-суб'єктної взаємодії; знання з різних аспектів організації професійно-педагогічного оцінювання); методичного (форми навчання: навчальні заняття, самостійна робота студентів, практична підготовка, контрольні заходи; методи навчання: словесні, практичні та наочні; засоби навчання); суб'єктного (студент і педагог; суб'єкт-суб'єктна взаємодія); оцінно-результативного (критерії оцінювання якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання і результат – якісно підготовлений учитель технологій).

Підкреслимо наукову цінність педагогічних умов забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (створення можливостей для кожного студента щодо виявлення та розвитку особистісних творчих якостей за профілем підготовки; відбір і структурування змісту навчального матеріалу з психолого-педагогічних і професійно-практичних дисциплін на основі його інтегрування і інтердисциплінарного підходу, що уможливорює підвищення якості професійної підготовки студентів до майбутньої педагогічної діяльності; стимулювання мотивації студентів до здобуття якісної педагогічної освіти).

Вважаємо, що заслуговують схвалення підходи Д.Е. Кільдерова до вдосконалення методики підготовки вчителів технологій. Дослідником запропоновано практико-орієнтовані семінари та майстер-класи з вивчення особливостей організації навчання учнів; підготовку й проведення під час педагогічної практики відкритих уроків із залученням учнів до проектної діяльності; формування професійної самоорганізації, ключових компетентностей і педагогічної творчості. Досить цікавим є положення щодо формування професійної самореалізації, творче впровадження яких сприятиме креативній реалізації Я-концепції вчителя технологій.

Актуальною й перспективною, на нашу думку, є, запропонована Д.Е. Кільдеровим методика діагностики готовності підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання. Творче використання цієї методики уможливорює визначення рівнів сформованості її структурних складових, їх об'єктивне оцінювання, завдяки чому стає можливим об'єктивний висновок щодо загального рівня готовності майбутніх вчителів технологій.

Дисертантом вдало сформульовано положення, що дістали подальшого розвитку. Йдеться про основні положення щодо професійної підготовки майбутніх учителів технологій як відкритої, динамічної системи, однією зі складових якої є інтегроване навчання. Підкреслимо цінність теоретичних положень щодо фундаменталізації освіти (впровадження інтегрованого навчання для розвитку в учителя узагальнених способів мислення й діяльності та формування системи загальнонаукових знань і професійно важливих умінь і навичок), реалізація яких забезпечує підвищення якості підготовки майбутніх учителів технологій. Вважаємо, що це органічно пов'язано з філософією педагогічної дії (за академіком І.А. Зязюном).

Практичне значення дисертаційного дослідження Д.Е. Кільдерова є досить значним. Воно полягає у розробленні навчально-методичного комплексу для підготовки майбутніх вчителів технологій у педагогічних університетах, а

також програмно-методичного забезпечення та технологічного оснащення професійної підготовки майбутнього вчителя технологій у педагогічному закладі вищої освіти.

З урахуванням дослідницьких матеріалів Д.Е. Кільдеровим та під його науковим керівництвом розроблено «Стандарт вищої освіти України першого бакалаврського рівня галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології)» (співавтор) та навчально-методичного забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (навчально-методичне забезпечення впроваджено у освітній процес педагогічних закладів вищої освіти для підвищення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання). Підготовлено навчальні посібники: «Креслення» (рекомендований Міністерством освіти і науки України), «Педагогічний коучинг» та навчальні програми: «Методологія і методи педагогічних досліджень», «Інженерна та комп'ютерна графіка», «Креслення», «Нарисна геометрія», «Методика навчання креслення», «Сучасні засоби навчання графічним дисциплінам», «Інноваційні технології у педагогічній освіті», «Історія трудового та професійного навчання», тощо. Матеріали дослідження, методичні рекомендації, навчальні програми можуть бути використані в професійній підготовці майбутніх учителів технологій, а також під час викладання курсів фахових дисциплін, у науково-дослідній роботі студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів та в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Отже, практичне значення цього дослідження є досить вагомим.

Результати дослідження пройшли достатню апробацію на багатьох міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

Високо оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за доцільне висловити окремі **зауваження та побажання**:

1. У рукописі дисертації та в авторефераті має місце деяка підміна значення понять, що спричинено певними семантичними та семасіологічними відхиленнями (семасіологія – розділ мовознавства, що вивчає лексичні значення мовних одиниць і зміни цих значень). На жаль, це стосується ключових понять дослідження, наприклад, інтеграція як явище та інтегрування як процес. Дисертант досліджує інтегрування змісту навчальних дисциплін (і це виправдано покладено в основу наукового пошуку). Тому текст дисертації наскрізно пронизаний цими поняттями як синонімічними. Наприклад, у дисертації параграф 2.3 названо «Принципи інтеграції навчального матеріалу» (с. 164-182), а реально йдеться про принципи інтегрування змісту навчального матеріалу.

2. У дисертації значну увагу приділено проектуванню як методу «виокремлення змісту підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання» (с. 35 дисертації, с. 5 автореферату). І це зроблено дидактично грамотно, хоча в тексті дисертації використовується поняття конструювання. Розділ третій названо так: «Конструювання педагогічної

системи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання». Як показало наше вивчення, фактично досліджується саме проектування, що й відповідає концептуальному задуму Д.Е. Кільдерова.

3. У першому параграфі другого розділу «Аналіз якості підготовки як психолого-педагогічна проблема» потрібно було більш чітко розкрити взаємозалежність і взаємозв'язок між якістю підготовки та особливістю організації освітнього процесу в педагогічних університетах. Це б уможливило органічну узгодженість та взаємозв'язок між якістю підготовки та інтегрованим навчанням майбутніх учителів технологій.

4. Третій параграф другого розділу присвячено аналізу принципів інтегрованого навчання. Дисертант не розкриває, з якою метою ним виокремлено принципи, що забезпечують цілісність професійної технологічної освіти, а також принципи інтегрування змісту навчальних дисциплін на рівні міжпредметного синтезу.

5. Обґрунтування основних функцій інтегрування навчального матеріалу здійснюється у першому параграфі третього розділу. Вважаємо, що цей важливий дидактичний аспект розглянуто недостатньо. Дисертантом не наведено переконливі приклади з практики щодо реалізації цих функцій в процесі підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання.

6. В авторській організаційно-педагогічній моделі, яку ми схвалюємо, виокремлено етапи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (підготовчий, теоретико-практичний, результативно-корекційний). Теоретичні положення, покладені в основу цих етапів, розкриваються у другому параграфі третього розділу. На нашу думку, практико орієнтований, прикладний аспект професійно-педагогічної діяльності вчителя технологій схарактеризовано на кожному з них. Можливо, було б доцільно більш детально викласти їх особливості на кожному етапі педагогічного експерименту в п'ятому розділі дисертації.

7. Розглядаючи питання про методику інтегрування змісту навчальних дисциплін, що була використана в дослідженні (розділ 4), було б доцільно більш чітко викласти взаємозв'язок форм, методів і засобів навчання. За умов такого підходу більш цілісно був би представлений авторський навчально-методичний комплекс для забезпечення підготовки майбутніх вчителів технологій. Зауважимо, що фрагментарне висвітлення методичних аспектів ускладнює цілісне представлення методики інтегрованого навчання.

8. Це актуальне міждисциплінарне дослідження, безумовно, має прогностичне значення. Його результати дозволяють обґрунтувати перспективи підготовки педагогічного персоналу для розвитку технологічної, професійно-педагогічної освіти, для реалізації Концепції профільної старшої школи й, що дуже важливо, для творчої реалізації Концепції нової української школи. Отже, таким прогностичним розділом варто було б завершити цю дисертаційну працю.

9. У списку використаних джерел зустрічається чимало застарілих джерел, в той час як впродовж останнього десятиліття в науковий обіг введено чимало нових джерел, передусім монографії і навчальні посібники з педагогіки вітчизняних авторів.

Незважаючи на висловлені зауваження та побажання, докторська дисертація Д.Е. Кільдерова заслуговує високої наукової оцінки.

Підсумовуючи результати нашої експертизи цієї докторської праці, можемо дійти висновку, що Д.Е. Кільдеров – дослідник нової генерації, якому притаманні методологічна зрілість, соціальна відповідальність за результати свого наукового пошуку, глибоке розуміння досить складних проблем підготовки педагогічного персоналу для загальноосвітньої і професійної школи. Зазначимо, що позитивною особливістю цього дослідження є методологічно обґрунтований дидактичний фундамент. Автор цієї праці постає як сучасний і перспективний вчений – фахівець з дидактики професійної і вищої освіти.

Загальний висновок:

Дисертація Кільдерова Дмитра Едуардовича «Теоретичні і методичні засади забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання» є завершеним, самостійно виконаним фундаментальним дослідженням, що має важливе соціально-економічне значення. Узагальнені результати дослідження мають наукову новизну, теоретичне, практичне значення і є прогностичними: дисертація «Теоретичні і методичні засади забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання» відповідає вимогам п. 9, 11 – 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор Кільдеров Дмитро Едуардович заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України
академік-секретар Відділення професійної освіти
і освіти дорослих НАПН України

Н.Г. Ничкало

09 листопада 2018 року
м. Київ

Власноручний підпис
стверджую
Начальник загального відділу
Національної академії педагогічних
наук України